

Laiškas Valerijai Čiurlionytei, [po 1916-06-10], [iš Petrogrado - į Lipecką].

Dvi atviruti... Drebančia, virpančia

Dvi atviruti... Drebančia, virpančia ranka rašyti... Serga sesutė, serga mano geroji, mano grakščioji sesutėlė... Ką gi tau padaryti, kad nors kiek tau padėti, tau klejones kad palengvint?.. Ką gi tau padaryt, kad tavo išsiilgusios akys prigytų ir veidai rasoti pražydėtų, kaip seniau, kaip seniau kaip žydėjo, kaip bangavos, kai lydėjom akimirksnius žvilgsnio palaima-daina... — Tykus vakaras netoli — greitai saulė trykš žemčiūgais — aš maldele vakarinę, tokią tykią, tokią grakščią, už sesutę sukalbėsiu, už sesutę paverksiu... Atsidus laisviau krūtinė, atsibus sugludę godos, ir audringos, ir ramutės, — aš ir vėl tas pats klajūnas — su vainikais ir daina... Aš ir vėl kaip lengvas vėjas, ir apsvaigęs, ir pražydęs, — rodos, sapnas su manim... Už sesutę karštą malda, už sesutę visą dūšią — ir godones, ir šventoves, ir altorius su aukoms...

Aš žinau, kaip vėjas skundžias kurčią naktį rudeneninę, aš žinau, kaip dūšia verkia, kai nuskriaudžia ją praeiviai, aš pažįstu tąjį veidą, kur savy marias nešioja, — savo sesę aš žinau... Už vakarę malda mano, už tą tykią sielos skundą joj pakils vilnis lyg saulės — dūšią krikštolais nušvies... Melskies, dūšia, melskies gailiai — tau dalis klūpot po dalgim, visą naktį laukt išauštant ir numirti pazaruos... Melskies, dūšia... Melskies gailiai... Už sesulę, už tą grakščią, kur užugdė Tau darželį, kur nupynė tau vainiką, kur išmokė gerti saulę, gerti vėjo verpetus... Melskies, dūšia... Melskies gailiai...

Sesulė mano serga, vargdienėlė mano serga... Ką gi aš jai padarysiu... Kaip jai skausmą aš palengvinsiu?..

Dar maldele... Dar grakštesnę...

Dar lengvesnio sapno lauksiu...

Ko gi laukia ta Sesulė, kur taip rymo kiaurą naktį prie to lango, prie mažyčio?.. Juk saulužė nusileido, juk mėnulis patekėjo ir tos žvaigždės išskaidrino žalią dangų spinduliais... Pasigert žalioms akimis, užliūliuot krūtinėj žaizdas — daugel valios tam žvilgsnyje, o dainoje daug ugnies... Nors šiaurys bujoja laisvas, nors bedugnės varžo žengsnius — dūšia džiaugias balandžiu!..

Taip platus dangus žaliasai,

Taip didžiai galva pakilo,

O akyse tiek jėgos!..

Pasimelst už sesę mielą...

Už kaurus, kur pynė mintys,

Kai pasilgo dūšia girios,

Už takus saulėtus godų,

Už ilgėjimos tą skaistų,

Kur pagimdė aukso lyrą

Ir išmokė giesmes dėti,

Už tą sesę, už sesulę,

Kur prie aukuro pirmoji

Grakščią maldą sukalbėjo,

Dūšia, dūšia, pasimelsk! [1]

Ar jau geriau tau kiek? Ar atslūgo kibirkštėlė tavo skausmo?..

- - - - -

Aš gyvenu... Nežinau. Aš turbūt tik dainuoju. Apie „karuomenę“ negalvoju, tai yra stengiuos negalvot, nes kai atsimenu — taip negerai daros, galva tuojaus skauda, norisi verkti, norisi skūsties... Krūtinėj kažkas tokio dedas... Bet aš stengiuos negalvoti, užmiršti, užrėkti arba taip nuvargti, kad nieko nebegalėčiau galvoti. Vakar buvau pas Galkytę (daktarą). Ji apžiūrėjo mane. Sakė, kad gal paliuosuos. Mat pas mane yra biasas žino kokių simptomų. Pavyzdžiui, sveikam žmogui ingrūsk šaukštą toliau in gerklę — tuojaus nori vemt, o man ką nori ir kiek nori grūsk — nieko. Ерунда [2].

Nusipirkau (tik dabar) maudymos kostiumą ir kai pasitaikys proga, tr[a]uksiu in mares maudyties.

Tu žiūrėk, kad neliūdėtum. Ir, žiūrėk, tuojaui man pagyk. Argi galima sirgti, kai saulė šviečia? Aš už tave taip tykiai tykiai, grakščiai pasimelsiu.

Bučiuoju tave, Sesutėle.

Gero tau, gero ir leng[v]ų sapnų.

Bučiuo[k] Zosę [3] ir Danut[ę] [4].

Bolytis

KOMENTARAI

[1] Eilėraščio be pavadinimo „[Taip platus dangus žaliasai]“, neįėjusio į rinkinius, pirminis variantas, taisytas BS ranka juodu rašalu. Galutinį eilėraščio variantą žr. in: *BSR, t. 1: Poezija*, parengė Algis Samulionis, redagavo Donata Linčiuvienė, Vilnius: Alma littera, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 1996, p. 231. Plačiau apie eilėrašį žr. Algis Samulionis, „Paaiškinimai“, in: *Ibid.*, p. 790.

[2] ~ *rus* = Menkniekis.

[3] Sofija Čiurlionienė.

[4] Danutė Čiurlionytė.